

PARTICIPATIETRAJECT
OMGEVINGSVISIE

Plan van Aanpak



IN DIT DOCUMENT

● INLEIDING	3
● ONZE WERKWIJZE	4
● DOELSTELLINGEN & UITGANGSPUNTEN	5
● AANPAK & RESULTATEN	6
● SCENARIO'S	14
● PLANNING (INDICATIEF)	17



INLEIDING

Samen werken aan de Omgevingsvisie Zeist 2050

Gemeente Zeist werkt aan de Omgevingsvisie Zeist 2050. Deze visie laat zien hoe Zeist zich de komende decennia wil ontwikkelen en richting wil geven aan een leefbare en toekomstbestendige gemeente. In het proces worden hoofdpunten uitgewerkt in richtinggevende keuzes voor de Omgevingsvisie Zeist 2050.

Het participatietraject speelt hierbij een belangrijke rol. De gemeente wil kennis, ervaringen, waarden en behoeften uit de samenleving ophalen om tot een visie te komen waarin belanghebbenden zich herkennen en gehoord voelen. Tegelijkertijd is het van belang om helder te zijn over wat participatie in dit traject wel én niet betekent. De raad heeft voor dit traject het participatieniveau vastgesteld op 'raadplegen'. We volgen hierbij het Handvat Participatie uit 2022.

Van uitgangspunten naar aanpak

Dit Plan van Aanpak beschrijft hoe het participatietraject voor de Omgevingsvisie Zeist 2050 wordt ingericht. Het laat zien welke doelstellingen de gemeente met participatie nastreeft, welke doelgroepen worden betrokken, welke activiteiten daarvoor ingezet worden en hoe we gebruik willen maken van onder andere scenario's als methode om het gesprek te voeren.

De volgende onderdelen hebben hieraan ten grondslag gelegen:

- De uitgangspunten uit het vastgestelde Plan van Aanpak Implementatie Omgevingswet 2025 - 2032;
- De uitgangspunten uit het vastgestelde (deel) plan van aanpak voor de Omgevingsvisie Zeist 2050;
- De input van de gemeenteraad tijdens de informatiesessie op 17 december 2025;
- Input van de ambtelijk projectgroep Omgevingsvisie.

De participatie maakt onderdeel uit van een bredere bestuurlijke planning van de Omgevingsvisie richting 2027. Dit Plan van Aanpak vormt daarmee het kader voor een zorgvuldig participatietraject, dat bijdraagt aan een omgevingsvisie waarin bewoners en ondernemers van Zeist zich kunnen herkennen en waaraan zij zich verbonden voelen.



Vorbereidende workshop met de ambtelijk projectgroep Omgevingsvisie

ONZE WERKWIJZE

De methode

Introductie

Braining the Future heeft zich gespecialiseerd in het opstellen van gedragen toekomstperspectieven voor buurten, wijken, dorpen en steden. Altijd via samenspel met partners zoals bewoners, gemeente, ondernemers, welzijnsorganisaties en woningcorporaties. Deze ervaring hebben we vertaald in een eigen methode.

Onze methode is een aanpak voor buurten, dorpen en steden waar verandering niet wordt uitgerold, maar wordt opgebouwd van binnenuit.

Voor de participatieaanpak voor de omgevingsvisie van de gemeente Zeist zetten we de drie fases van de methode in.

In deze paragraaf geven we een korte toelichting op onze werkwijze. In het hoofdstuk Aanpak en Resultaten vindt u een uitgebreide beschrijving per fase.

Het proces:

Onze werkwijze bestaat uit 3 stappen:

1. Open participatie (Begrijpen)

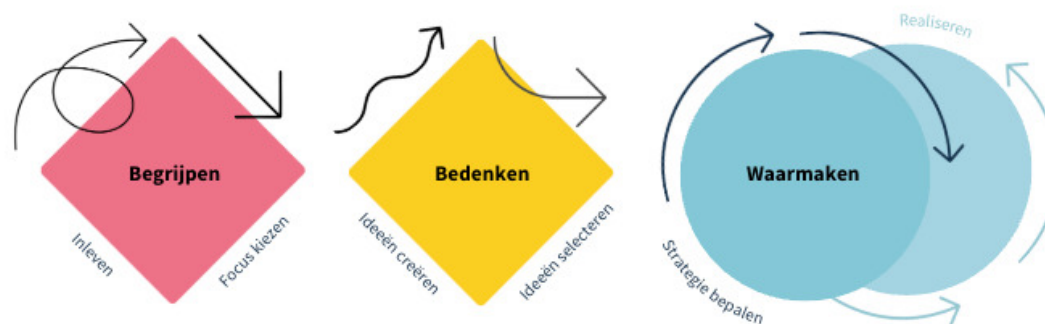
Verandering begint met aandacht. We luisteren naar wat mensen belangrijk vinden rondom verschillende thema's, opgaven en scenario's. We halen breed verhalen op, brengen diepgang aan en prioriteren de uitkomsten.

2. Reactieve participatie (Bedenken)

Samen bouwen we verder aan het verhaal. We leggen een conceptversie van de visie voor en vragen om een reactie. Met deze gezamenlijke reflectie scherpen we aan.

3. Afronding (Waarmaken)

Hier maken we het verhaal rond: we maken inzichtelijk wat er is opgehaald en hoe het is meegewogen. Dit delen we met deelnemers, raad, college én andere bewoners.



Proces van onze methode

DOELSTELLINGEN & UITGANGSPUNTEN

Participatie Omgevingsvisie

Om te komen tot een passende en doeltreffende participatieaanpak is het van belang om participatiedoelstellingen vooraf helder te maken. Naast deze doelstellingen hebben we een aantal uitgangspunten geformuleerd, die verder richting geven aan de inhoud, keuzes en uitvoering van deze aanpak.

De gemeente is initiatiefnemer bij de implementatie van de Omgevingswetinstrumenten en voert regie op het proces van het samenspel en participatie. Voor de omgevingsvisie is het niveau 'raadplegen' zoals opgenomen in het handvat Participatie uit 2022, vastgesteld. Het college of de gemeenteraad vraagt de mening van de samenleving. Ook luisteren ze naar de mening van anderen in het proces. Er worden geen argumenten uitgewisseld met als doel de standpunten bij te stellen of te veranderen. Hiermee blijft de verantwoordelijkheid voor afweging en besluitvorming bij de gemeente. Het niveau raadplegen bevordert de meer toegankelijke en laagdrempelige wijze van participeren wat aansluit bij het uitgangspunt om in de participatie te streven naar een zo goed mogelijke weerspiegeling van de pluriforme samenleving.

Rol bestuursorgaan	Rol inwoner	Mate van invloed
Het college of de gemeenteraad vraagt de mening van de doelgroep.	De samenleving laat weten wat zij ervan vindt, en luistert ook naar de mening van anderen in het proces.	De uitkomst biedt inzicht in hoe de doelgroep over een bepaald onderwerp denkt. De uitkomst wordt ter kennisgeving opgevat.

Rolverdeling bij 'raadplegen' uit Handvat Participatie Zeist

Doelstellingen

De doelstellingen voor deze participatieaanpak zijn als volgt:

- Het ophalen van ideeën, prioriteiten en afwegingen van belanghebbenden over de vastgestelde hoofddopgaven van de omgevingsvisie.
- Toetsen of de gemeente binnen de vastgestelde koers en hoofddopgaven de juiste accenten legt, signaleren waar mogelijk zaken over het hoofd worden gezien.
- Verzamelen van gerichte, concrete input waarmee de gemeente inhoudelijk verder kan werken aan gedragen omgevingsvisie.
- Zorgen dat deelnemers zich gehoord voelen.

Uitgangspunten

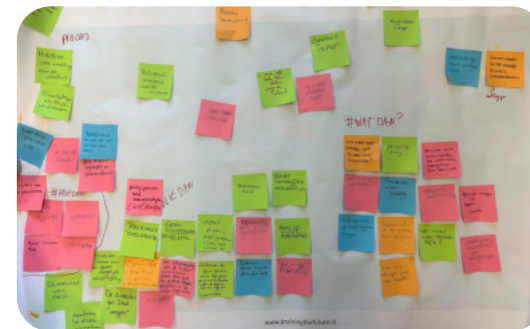
Naast deze doelstellingen hebben we ook een aantal uitgangspunten geformuleerd die richting geven aan de inhoud, keuzes en uitvoering van deze aanpak. We hebben deze uitgangspunten onderverdeeld in twee clusters: 'doelgroep en representatie' en 'dialoog en samenwerking'.

Uitgangspunten rond doelgroep en representatie

- We betrekken een zo goed mogelijke weerspiegeling van de Zeister samenleving, met aandacht voor diversiteit in leeftijd, achtergrond en leefwereld.
- We hebben ruime en specifieke aandacht voor jongeren, (jonge) gezinnen en toekomstige generaties, passend bij de horizon van 2050.
- Door een brede inzet van diverse participatie-activiteiten zorgen we er actief voor dat we de stem van een brede en evenwichtige doelgroep ophalen en voorkomen we dat participatie wordt gedomineerd door een kleine groep.
- Alle belanghebbenden hebben de kans om deel te nemen, we kiezen echter voor kwaliteit door afspiegeling en niet voor kwantiteit (dus niet: 'alle 66 duizend bewoners moeten meedoen').

Uitgangspunten voor dialoog en samenwerking

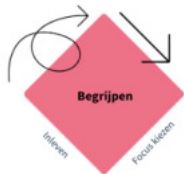
- We voeren een positieve, respectvolle dialoog, waarin luisteren centraal staat. Het uitwisselen van argumenten met als doel bijstellen of veranderen van standpunten is niet aan de orde.
- We zetten in op een evenwichtige combinatie van gerichte vragen en open ruimte, zodat input zowel focus als diepgang heeft.
- We zorgen voor een begrijpelijk en behapbaar participatietraject, passend bij de complexiteit van de omgevingsvisie, bijvoorbeeld door te werken met beelden en scenario's.
- We behandelen iedereen gelijk en creëren in onze aanpak ook gelijkwaardigheid. Niet iedereen is even goed georganiseerd of even goed in staat om inbreng te leveren. We doen dit door gericht te investeren in toegankelijkheid.
- We schetsen telkens aan de voorkant helder de participatiekaders:
 - het niveau van participatie (raadplegen),
 - de ruimte die er is voor inbreng,
 - en wat wel en niet beïnvloedbaar is,
 - en zijn transparant over wat er met de participatie-input wordt gedaan.
- De uitkomsten worden ter kennisgeving opgevat en indien aan de orde verwerkt. We koppelen aan het einde van elke fase de resultaten terug en maken zo de participatiedialoog rond.



Gezamenlijk doelstellingen bepalen met het projectteam

SAMENVATTING AANPAK & RESULTATEN

Om te komen tot de eerder gestelde doelstellingen en de te bereiken doelgroepen zullen we de volgende participatieactiviteiten uitvoeren. De activiteiten zijn onder te verdelen in drie participatiefases: de open fase, de reactieve fase en de terugkoppelingsfase. Na fase 3 wordt de ontwerpomgevingsvisie 6 weken ter inzage gelegd. In deze periode is het mogelijk om een zienswijze in te dienen. De raad betreft de ingediende zienswijzen bij de vaststelling van de Omgevingsvisie. In de hieropvolgende pagina's gaan we dieper in op de aanpak en resultaten van zowel de fases en de activiteiten.

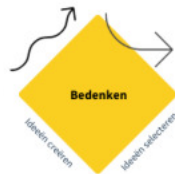


Fase 1 **Open participatie** Hoofdpogaven en scenario's

Vorbereiding
Kick-off sessie
Deskresearch

Uitvoering
Enquete
Pop-up locaties (4x)
Workshop samenwerkingspartners en
(semi-)overheden
Workshop belangengroepen (2x)
Workshop jongeren (*pizzasessie*)
Kinderperspectief (*tekeningen*)
Workshop bewoners (2x)

Afronding
Conclusieworkshop projectteam
Uitwerken participatieverslag



Fase 2 **Reactieve participatie** Toetsen 80%-versie

Vorbereiding
Kick-off sessie

Uitvoering
Inloopavond openbaar
Inloopavond belangengroepen

Afronding
Conclusieworkshop projectteam
Uitwerken participatieverslag



Fase 3 **Afronding participatie** Terugkoppeling

Vorbereiding
Kick-off sessie

Uitvoering
Terugkoppelingsexpositie

Afronding
Presentatie aan Raad en/of College

Zienswijzen
Vaststelling omgevingsvisie

UITWERKING

AANPAK & RESULTATEN

Fase 1: Open participatie

Tijdens deze fase starten we het project op, en richten we ons op open gesprekken met bewoners en belanghebbenden (deelnemers). Dit betekent dat we deelnemers in deze fase niet raadplegen over een reeds opgestelde visie, maar juist over hun perspectieven op de hoofdpogaven. We maken daarbij gebruik van de scenario's als middel.

In deze fase voeren we de meeste participatie-activiteiten uit en betrekken we een heel brede groep aan deelnemers op verschillende manieren, in lijn met gestelde doelen en uitgangspunten.

Resultaten

De resultaten van deze fase bestaan uit (1) diepgang, (2) prioritering en beoordeling en (3) opvattingen rondom de hoofdpogaven (d.m.v. o.a. scenario's), zoals verbeeld aan de rechterzijde van deze pagina.

Naast de verslagen van de deelactiviteiten leveren we aan het einde van deze fase een participatieverslag op met daarin:

- (verenigd) bewonersperspectief
- kinder- en jongerenperspectief
- doelgroepenperspectief (samenwerkingspartners, buurgemeenten, overige organisaties, verenigingen en instellingen)

We richten het telkens in rondom de hoofdpogaven en de daaraan gelinkte scenario's. Dit geeft concrete input om de omgevingsvisie verder te verwerken tot een conceptversie, die we in de volgende fase kunnen toetsen.

Vorbereiding

Kick-off sessie

Een goed begin is het halve werk. Tijdens deze sessie zetten we de klokken gelijk met de ambtelijke projectgroep Omgevingsvisie. We richten de samenwerking praktisch in, maken de planning definitief en verdelen de taken; zo activeren we het eigenaarschap voor het hele projectteam.

- Resultaat: een afgestemd plan met eerste stakeholders, benodigde documenten, uitgewerkte planning, succescriteria en randvoorwaarden.

Deskresearch

Ter voorbereiding bestuderen we de aangeleverde documenten, waarin we ons in het bijzonder richten op de hoofdpogaven, de scenario's en recente participatieactiviteiten. Daarnaast voeren we een scan uit van relevante lopende projecten en ambities van de gemeente.

- Resultaat: een goed beeld van de opgaven, de scenario's en bijbehorende afwegingen, relevante kaders en projecten.

Uitvoering

Enquête

We zetten een online enquête uit die we breed verspreiden onder bewoners en ondernemers van Zeist. We zetten hier enerzijds in op open vragenstellen maar gaan ook in op de scenario's. Hiermee geven we veel mensen de kans om deel te nemen aan het proces, ook mensen die weinig tijd hebben.

Cruciaal voor succes is de toegankelijkheid en verspreiding. Toegankelijke informatie zorgt ervoor dat alle inwoners mee kunnen doen.

Het online mediateam van de gemeente speelt hierin een belangrijke rol. Voor de verspreiding gebruiken we alle kanalen van de gemeente (denk aan social media, maar ook dorpsraden, buurtcoaches, wijkmanagers, etc.). Daarnaast verspreiden we flyers tijdens onze pop-uplocaties en workshops. Zo bereiken we ook de drukke jonge ouders, de niet georganiseerde bewoners, mindervaliden, etc.

- Resultaat: rapportage met cijfers, prioritering en weging, vergelijkingen van antwoorden op niveau van gebieden, thema's, etc.



Schematische weergave van onze visie op het gebruik van de hoofdpogaven in participatietrajecten

UITWERKING

AANPAK & RESULTATEN

Pop-uplocatie (4x)

We zetten onze opvallende marktkraam op verschillende plekken in de gemeente neer en gaan in gesprek met voorbijgangers. We vragen naar wat zij belangrijk vinden en gebruiken creatieve manieren om, in deze vaak korte gesprekken, middels de scenario's gevoel te krijgen bij wat er leeft en speelt op straat rondom de hoofdogaven. Vaak nabij een supermarkt, markt, middelbare school of sportclub (jongeren!), etc. Exacte locaties nader te benoemen, relevante plekken op gebiedsniveau. Duur: ca 2-2,5 uur.

We kondigen de pop-up's aan via digitale kanalen, om meer mensen de kans te geven langs te komen. We gaan hiermee naar de mensen toe en bereiken een doelgroep die meestal niet participeert.

- Resultaat: rapportage met opvattingen, wat hoor je op straat van mensen die normaliter weinig of niet gehoord worden? Vaak verrassend.

Workshops belangengroepen, samenwerkingspartners en overige stakeholders (3x)

We organiseren drie workshops om input op te halen voor de omgevingsvisie. Tijdens deze sessie van ca. 2,5 uur kunnen we meer de diepte in met de max. 25 deelnemers om hun perspectief op de hoofdogaven, de scenario's en daarmee de omgevingsvisie inzichtelijk te maken. We gaan ook in op hun eigen opgaves en ambities.

- Workshop 1: samenwerkingspartners en overige stakeholders
- Workshop 2: ondernemers
- Workshop 3: belangengroepen, instanties, instellingen en organisaties

- Resultaat: rapportage, geeft een dieper beeld van wat deze belangengroepen belangrijk vinden voor de visie en welke ambities en opgaves zij hebben die relevant zijn voor de omgevingsvisie.

Workshop jongeren ('pizzasessie')

Tijdens deze (voor-)avond met jongeren (18-25 jaar) gebruiken we interactieve werkvormen om hun perspectief te horen. Van groot belang voor opkomst is om (1) de scenario's en opgaves te vertalen naar voor hen relevante vragen, stellingen en onderwerpen en (2) om deelnemers via veel wegen uit te nodigen. Denk hierbij aan flyereren tijdens pop-ups, deelnemers workshops vragen of hun kinderen willen komen, digitaal werken via sociale media, jongerenraad betrekken, etc.

Ervaring heeft ons geleerd om deze workshop aan het eind van de fase te plannen om zo lang mogelijk deelnemers te kunnen werven.

Workshop bewoners (2x)

We organiseren ook twee keer workshop voor max. 25 deelnemers. Een keer voor de 'verenigde bewoners', denk aan wijk- of dorpsraden. Deze groepen zijn goed op de hoogte van wat er leeft en speelt in hun dorp, wijk of buurt zodat de stem van de bewoners daar (indirect) gehoord wordt. De andere keer richten we ons op individuele bewoners die bij de pop-ups of enquête kenbaar hebben gemaakt graag verder te willen deelnemen (eventueel na selectie). In beide gevallen gaan we via de scenario's in op de hoofdogaven.

- Resultaat: rapportage, geeft een dieper beeld van wat bewoners belangrijk vinden in wijken of kernen.



Voorbeelden van de pop-up locatie



Aan de slag met jongeren



Jongerenperspectief

braining
the
future



ZEIST PLAN VAN AANPAK

UITWERKING

AANPAK & RESULTATEN

Kinderperspectief

Voor de omgevingsvisie is het kinderperspectief essentieel: kinderen kijken met een frisse, onbevangen blik naar hun leefomgeving en benoemen wat voor de lange termijn écht belangrijk is. Via een korte tekenopdracht of workshop halen we via de school op hoe zij hun buurt ervaren en wat hun ideale toekomstbeeld is. Ook de ouders raken vaak geïnvolveerd. Deze inzichten vormen een waardevolle aanvulling op het bredere participatieproces en worden binnen de projectgroep gezien als een uitgangspunt voor een toekomstbestendige visie.

- Resultaat: Een compact rapport Kinderperspectief met de belangrijkste inzichten van wat kinderen belangrijk vinden voor hun toekomstige leefomgeving. De kindertekeningen kunnen eventueel bij een terugkoppelings-expositie worden getoond.



Kinderen uit groep 7 tekenen hun droombuurt

Afronding

Conclusieworkshop projectteam

In de conclusieworkshop brengen we samen met de ambtelijk projectgroep alle opgehaalde participatie-informatie samen. Braining the Future presenteert een eerste analyse, zodat we gezamenlijk de belangrijkste conclusies kunnen trekken en valideren.

Resultaat:

- Een gedeeld en gevalideerd beeld van alle participatie-inbreng, als basis voor het vervolg van de omgevingsvisie en de verdere uitwerking van opgaven en richtinggevende keuzes.

Participatieverslag - fase 1

Na afronding van fase 1 werken we alle opgehaalde input uit tot een helder participatieverslag. In dit verslag brengen we de opbrengsten uit de verschillende participatie-activiteiten samen en duiden we de belangrijkste inzichten en opgaven. Het verslag geeft een overzichtelijk beeld van wat er is opgehaald en vormt een belangrijke basis voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie.

- Resultaat: Compact, beeldend en overzichtelijk participatieverslag met de belangrijkste inzichten en opgehaalde input rondom de hoofdpogaven en de scenario's. We gaan hierbij in op de eerder genoemde driehoek: (1) diepgang, (2) prioritering en beoordeling en (3) opvattingen. We kunnen tot op zekere hoogte differentiëren op leeftijds-categorie, kernen/locatie of thema's. Dit stemmen we op voorhand af.



Samenwerken in workshops

UITWERKING

AANPAK & RESULTATEN

Fase 2: Reactieve participatie

In deze fase werken we met een concept-omgevingsvisie ($\pm 80\%$ versie) die is opgebouwd op basis van de opbrengsten uit fase 1. Deze conceptversie laat de voorgestelde richting en samenhang tussen de hoofdpogingen en keuzes zien. In deze fase richten we ons niet op het opnieuw ophalen van losse perspectieven, maar op het toetsen van het geheel.

We leggen de conceptversie voor aan belanghebbenden en nodigen hen uit om te reageren op de herkenbaarheid, samenhang en logica van de voorgestelde visie. Daarbij onderzoeken we of de gekozen richting klopt en waar eventueel blinde vlekken of aandachtspunten zitten. De participatie is ook in deze fase vastgesteld op niveau 'raadplegen': de omgevingsvisie wordt als geheel besproken.

Waar tijdens het verdere schrijfproces nieuwe of aangescherpte thema's of vraagstukken naar voren komen, kunnen deze in deze fase gericht worden meegenomen.

Resultaten

De resultaten van deze fase bestaan uit:

- een toets op de samenhang en richting van de concept-omgevingsvisie,
- inzicht in herkenning, draagvlak en aandachtspunten, en
- input voor de verdere aanscherping van de visie richting een volgende versie.

Vorbereiding

Kick-off sessie

Tijdens deze sessie richten we ons met de ambtelijk projectgroep op de inhoud: hoe ziet het totaalplaatje eruit, welke vragen liggen nog open of welke nadruk moet gelegd worden in deze fase?

- Resultaat: een duidelijk beeld van de inhoud waarover we gaan raadplegen in deze fase.

Uitvoering

Inloopavond openbaar

Tijdens de openbare inloopavond leggen we de concept-omgevingsvisie ($\pm 80\%$ versie) voor aan een breed publiek. Via alle beschikbare communicatiekanalen nodigen we bewoners uit om kennis te nemen van de voorgestelde richting in de visie.

Bezoekers kunnen de visie op hun eigen tempo bekijken en reageren op de samenhang, herkenbaarheid en keuzes die worden voorgesteld. De inloopavond is laagdrempelig en informeel van opzet, met ruimte voor persoonlijke gesprekken en gerichte vragen. We vragen niet opnieuw naar ideeën, maar toetsen het geheel van de visie en kijken of deze recht doet aan wat er eerder is opgehaald. De reacties gebruiken we om eventuele aandachtspunten of blinde vlekken zichtbaar te maken en de visie verder aan te scherpen.

Resultaat

- Inzicht in hoe belanghebbenden het geheel van de omgevingsvisie waarderen, met aandacht voor herkenbaarheid, blinde vlekken en aanvullende input op concrete openstaande vragen.

Inloopavond genodigden

De inloopavond voor genodigden richt zich specifiek op deelnemers en belanghebbenden die eerder bij het proces betrokken zijn geweest. We leggen ook hen de concept-omgevingsvisie ($\pm 80\%$ versie) voor en gaan met hen in gesprek over de richting en samenhang van de voorgestelde visie.

De insteek is raadplegend: we nodigen deelnemers uit om te reflecteren op de (tussenversie) omgevingsvisie in het geheel. We maken de kaders waarbinnen geparticipeerd kan worden duidelijk en communiceren over het vervolg van het (participatie)proces. De inloopavond biedt ruimte voor inhoudelijkere gesprekken en helpt om te toetsen of de voorgestelde koers breed herkenbaar is bij de betrokkenen uit eerdere fases.

Resultaat

- Inzicht in hoe eerdere participanten het geheel van de omgevingsvisie waarderen, met aandacht voor herkenbaarheid, blinde vlekken en aanvullende input op concrete openstaande vragen.

UITWERKING

AANPAK & RESULTATEN

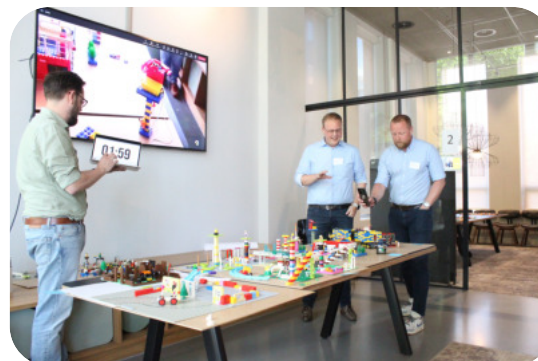
Afronding

Conclusieworkshop ambtelijke projectgroep

In de conclusieworkshop brengen we samen met de ambtelijk projectgroep alle opgehaalde participatie-informatie samen. We presenteren een eerste analyse, zodat we gezamenlijk de belangrijkste conclusies kunnen trekken en valideren.

Resultaat:

- Een gedeeld en gevalideerd beeld van alle participatie-inbreng, als basis voor het vervolg van de omgevingsvisie en de verdere uitwerking richting de 100%-versie.



Participatieverslag - fase 2

In het participatieverslag van fase 2 brengen we alle opgehaalde input uit de verschillende participatie-activiteiten samen. Het verslag geeft een samenhangend overzicht van hoe belanghebbenden reageren op het geheel van de omgevingsvisie en waar verdiepende of aanvullende inzichten zijn opgehaald.

Het document vormt een inhoudelijke basis voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie.

Resultaat:

- Een helder en samenhangend verslag van de participatie, met reacties op het totaalbeeld, benoemde blinde vlekken en input op concrete openstaande vragen en thema's.



Sfeerimpressie van inloopavonden en workshops

UITWERKING

AANPAK & RESULTATEN

Fase 3: Afronding

In fase 3 ronden we de participatiedialoog zorgvuldig af. We maken inzichtelijk welke participatie-activiteiten hebben plaatsgevonden, wie hieraan hebben deelgenomen en welke input dit heeft opgeleverd. Vervolgens laten we zien hoe deze input is gewogen en verwerkt in het proces richting de omgevingsvisie. Deze terugkoppeling vormt een essentieel onderdeel van transparante participatie en wordt gedeeld met deelnemers, de gemeenteraad en het college.

Resultaat:

- Een heldere samenvatting van de participatie, met reacties op het totaalbeeld, benoemde blinde vlekken en input op concrete openstaande vragen en thema's.



Inspiratie van een beeldende expositie

Voorbereiding

Kick-off sessie

Tijdens deze sessie richten we ons met het projectteam op de inhoud: welke aanpassingen zijn gemaakt op basis van de input vanuit de participatie?

Resultaat:

- Een duidelijk beeld van de aanpassingen naar aanleiding van de participatieuitkomsten.

Uitvoering

Terugkoppelingsexpositie

De terugkoppelingsexpositie maakt de opbrengst van het participatieproces zichtbaar en toegankelijk. Op een heldere en visuele manier laten we zien welke activiteiten hebben plaatsgevonden, wie hebben geparticipeerd en welke input dit heeft opgeleverd. Daarbij maken we inzichtelijk hoe deze input is meegewogen en verwerkt richting de omgevingsvisie. De expositie biedt ruimte voor reflectie en fungeert als afsluitend moment van de participatiedialoog richting betrokkenen.

Deze expositie kan eventueel nog een rondreis maken door de gemeente (bibliotheeken, buurthuizen, etc.) om zodoende nog breed mensen te informeren over proces en resultaat.

Resultaat:

- Een duidelijk beeld van de aanpassingen naar aanleiding van de participatieuitkomsten.

Afronding

Presentatie aan raad en/of college

Tijdens een gerichte presentatie informeren we de gemeenteraad en het college over zowel het proces als de inhoud. We laten zien welke stappen zijn gezet, welke partijen en doelgroepen hebben geparticipeerd en welke inzichten dit heeft opgeleverd voor de omgevingsvisie. Zo bieden we bestuurders een samenhangend overzicht voor verdere besluitvorming.

Resultaat:

- Een goed geïnformeerde raad en college met inzicht in het participatieproces én de inhoudelijke opbrengsten voor de omgevingsvisie.

Zienswijzen en vaststelling

Na afronding van fase 3 volgt de fase die draait om inspraak en vaststelling. De ambtelijke projectgroep rondt naar aanleiding van de resultaten van de participatiefasen de ontwerpomgevingsvisie af en verzoekt het College om deze vrij te geven voor de terinzagelegging. In deze periode kan iedereen zes weken lang zienswijzes indienen. Deze zienswijzes worden betrokken bij het opstellen van de definitieve versie. Deze definitieve versie wordt vervolgens aan de Raad ter vaststelling voorgelegd. Deze fase maakt geen onderdeel uit van deze participatie-aanpak, maar wordt wel benoemd vanwege de raakvlakken tussen participatie en inspraak.

SCENARIO'S

Scenario's als instrument voor participatie

In het participatietraject voor de Omgevingsvisie Zeist 2050 worden scenario's ingezet als hulpmiddel om het gesprek te voeren over de toekomst van Zeist. Deze scenario's zijn opgesteld door de Gemeente Zeist en schetsen uiteenlopende, contrasterende richtingen waarin Zeist zich zou kunnen ontwikkelen. Ze maken de gevolgen van keuzes inzichtelijk en helpen deelnemers na te denken over wat zij belangrijk vinden.

De scenario's zijn nadrukkelijk geen keuzemenu en ook geen eindbeelden waaruit één optie wordt geselecteerd. Ze worden gebruikt om waarden, behoeften en voorkeuren op te halen die relevant zijn voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie. Zo kunnen de abstracte hoofdpogaven op een toegankelijke manier bespreekbaar worden gemaakt.

De Zeister scenario's

- Zeist, stad in de Randstad - sterke inzet op groei van wonen, werken en voorzieningen, met een belangrijke rol in het vervullen van regionale opgaven.
- Zeist kiest voor natuur - het behoud en herstel van natuur is leidend en stedelijke functies en groei zijn ondergeschikt aan biodiversiteit en landschap
- Zeist zorgzaam en zelfvoorzienend - nadruk op lokale veerkracht, gemeenschapszin, zelfvoorzienendheid en zorgzaamheid, met sterke focus op de eigen inwoners en wijken.

Scenario's, participatie en rollen

Onze visie op participatie laat zich als volgt samenvatten:

Participatie betekent voor ons dat belanghebbenden actief bijdragen binnen heldere kaders, met een open vizier voor nieuwe ideeën en invalshoeken.

Deze visie krijgt vorm in de driehoek tussen participanten, ontwerpers en besluitnemers. Een duidelijke rolverdeling binnen deze driehoek is essentieel voor een zorgvuldig en geloofwaardig participatieproces. Alleen wanneer ieders verantwoordelijkheid helder is, ontstaat ruimte voor betekenisvolle inbreng zonder dat verwachtingen door elkaar gaan lopen.

Participanten – waaronder inwoners, ondernemers toekomstige bewoners, belanghebbenden en experts – leveren hun kennis van het dagelijks gebruik, hun waarden, zorgen en ambities. Zij denken mee vanuit hun leefwereld en ervaring. Participatie is daarbij in dit geval nadrukkelijk géén vorm van medebesluitvorming over kaders of oplossingsrichtingen.

Besluitnemers - in dit geval uiteindelijk de gemeenteraad - bepalen deze kaders en leggen vast waarover participatie wel en niet kan gaan. Zij maken uiteindelijk de afwegingen en besluiten, waarbij transparant wordt teruggekoppeld hoe participatie-inbreng is meegewogen. Deze duidelijkheid biedt zowel houvast als vertrouwen in het proces.

De ontwerpers - of schrijvers - werken binnen de gestelde kaders en vertalen hoofdpogaven naar scenario's en vraagstukken en participatie-inbreng naar ruimtelijke voorstellen. In participatie vragen ontwerpers aan bewoners en betrokkenen nadrukkelijk naar behoeften, zorgen, waarden en ideeën, maar niet naar concrete oplossingen of ontwerpen. Ontwerpen blijft een vak: de verschillende belangen, technische randvoorwaarden en beleidsdoelen worden door ontwerpers integraal afgewogen en geformuleerd tot een oplossing. De schoenmaker blijft zo op zijn leest.

De inzet van hoofdpogaven en scenario's ondersteunt deze werkwijze. Hoofdpogaven maken inzichtelijk wat de kern van de opgave is en vormen een gedeeld vertrekpunt. Scenario's verkennen mogelijke richtingen en consequenties en helpen participanten om hun perspectieven en voorkeuren te expliciteren, zonder dat zij keuzes hoeven te maken die buiten hun rol vallen. Zo fungeren scenario's als gesprekshulpmiddel, niet als keuzemenu.

Op deze manier ontstaat een participatieproces waarin iedereen vanuit zijn eigen rol bijdraagt: participanten leveren betekenisvolle input, ontwerpers maken daar samenhangende voorstellen van en besluitnemers nemen zorgvuldig en transparant besluiten.

Op de volgende pagina wordt deze driehoek visueel weergegeven.

SCENARIO'S

Scenario's en inhoudelijke spanningsvelden

In een eerste verkenning van de scenario's kwamen onderstaande spanningsvelden waarop de deelnemers bevraagd kunnen worden naar voren. Deze spanningsvelden kunnen ook onder de verschillende hoofdpogaven worden geschaard. Deze tegenstellingen zullen we met het projectteam verder uitwerken en telkens vertalen naar de juiste vraagstelling en werkvorm (zie volgende pagina).

Scenario 1:

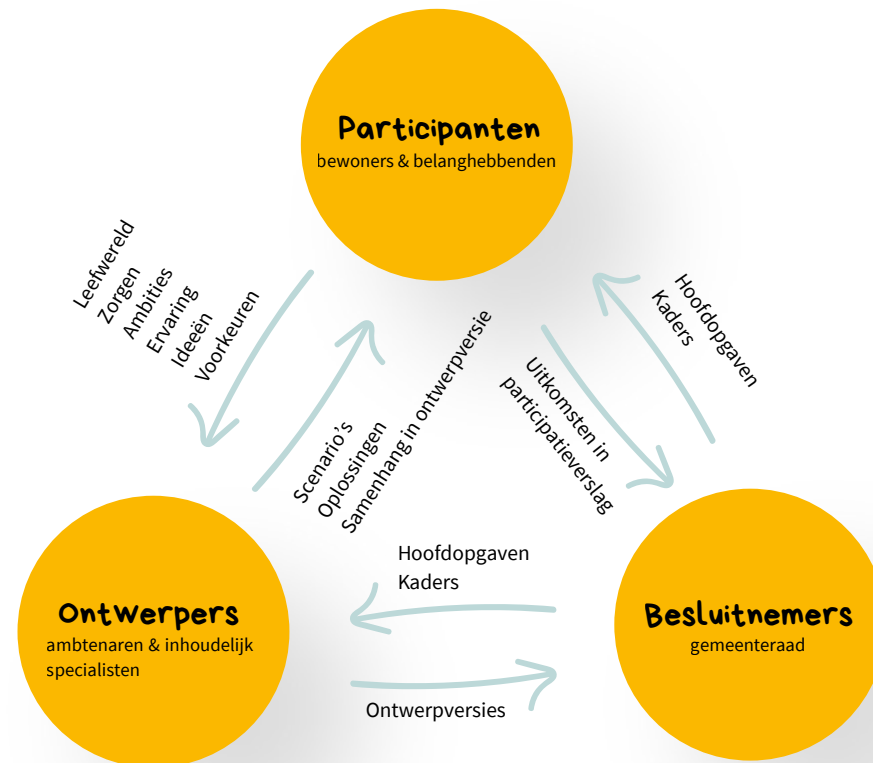
- Woningbouw en verdichting ↔ bescherming van natuur en landschap
- Ruimte voor werklocaties ↔ gezonde leefomgeving
- Groei en dynamiek ↔ sociale samenhang en herkenbaarheid
- Bereikbaarheid en mobiliteit ↔ rust en ruimte

Scenario 2:

- Natuur en biodiversiteit ↔ wonen en bereikbaarheid
- Ecologische kwaliteit ↔ economische vitaliteit
- Bescherming ↔ toegankelijkheid en gebruik
- Unieke groene identiteit ↔ regionale verantwoordelijkheid

Scenario 3:

- Zelfvoorzienendheid ↔ regionale verbondenheid
- Gemeenschapskracht ↔ openheid en inclusiviteit voor nieuwe inwoners
- Lokale focus ↔ schaal en betaalbaarheid
- Zorg en ontmoeting ↔ groei en efficiency



De participatiedriehoek en hoe scenario's en hoofdpogaven daarin een rol spelen en hoe informatiestromen lopen.

SCENARIO'S

Scenario's en werkvormen

Tijdens verschillende participatieactiviteiten kan je gebruik maken van verschillende werkvormen om de scenario's te gebruiken om een goed beeld op te halen van wat er speelt onder participanten. Op pagina 7 van gingen we al in op de drie vormen van inhoudelijke resultaten die je kan ophalen tijdens participatie: diepgang, prioritering en opvattingen. Hieronder ter inspiratie een aantal voorbeelden van werkvormen die we in kunnen zetten tijdens de verschillende activiteiten.

- **Interactieve werkvormen:** zoals het gebruiken van stemmiddelen (pingpongballen, stickers, andere visuele tools) om aan te geven welke richting of accent de voorkeur heeft, of welke onderdelen uit de scenario's wel of niet aanspreken. (*workshop, inloopavond, pop-up*)
- **Beeldend werken:** door visuals te creëren met daarop de drie scenario's uitgewerkt en deze op grote A0-posters in de ruimte te plaatsen als een soort kennismarkt kan je inhoud en relatie zichtbaar maken en deelnemers erop laten reageren. (*workshop, inloopavonden, pop-up*)
- **Creatief en fysiek werken:** door bijvoorbeeld met lego te werken in workshops kan je deelnemers laten ervaren hoe het is om keuzes expliciet te maken of om te gaan met een beperkt aantal middelen. (*workshop jongeren, workshop bewoners*)
- **Video:** door het gebruik van een simpele video met gesproken uitleg kan je de scenario's duiden op hoofdlijnen, bijvoorbeeld aan het begin van de enquête of op een scherm tijdens een inloopavond (*enquête, inloopavond*)
- **Rad van de Toekomst:** we zetten ons grote rad in waar de deelnemer aan mag draaien. Hier komt een uitkomst of stelling uit waarover je in gesprek kan gaan. (*pop-up*)
- **Toekomststreizen:** doorleven en backcasting. Je verplaatst je in een van de toekomstscenario's en doorleeft deze middels storytelling en een persona. Hoe ziet een dag in het leven van de persona eruit? Wat werkt wel, wat werkt niet, waar ligt hij of zij wakker van? (*workshop jongeren, workshop bewoners*)
- **Likert-schalen,** numerieke schalen: in de enquête kan je telkens een tegenstelling uitleggen en deelnemers belangen laten afwegen of prioriteren (*enquête*)



Deelnemers gaan op toekomstreis tijdens workshop en verplaatsen zich in een toekomstbeeld



Gebruik van lego tijdens workshops leidt tot nieuwe inzichten



Met het participatierad geven we een interactieve draai aan de scenario's

PLANNING (indicatief)

	Juli/Augustus	September	Oktober	Nov-jan	Feb '27	Mrt - apr '27	Mei '27
Fase 1: open participatie							
Kick-off sessie							
Deskresearch							
Enquete							
Pop-uplocaties (4x)							
Workshop samenwerkingspartners en semi-overheden							
Workshops belangengroepen (2x)							
Workshop bewoners (2x)							
Workshop jongeren (<i>pizzasessie</i>)							
Kinderperspectief (<i>tekeningen</i>)							
Conclusieworkshop projectteam							
Participatieverslag							
Fase 2: Reactieve participatie							
Kick-off sessie							
Inloopavond openbaar inloopavond belangengroepen							
Conclusieworkshop projectteam							
Participatieverslag fase 2							
Fase 3: Afronding							
Kick-off sessie							
Terugkoppelingsexpositie							
Presentatie aan Raad en/of College							



Colofon

Opdrachtgevers

Gemeente Zeist

Opdrachtnemer

Braining the Future

Foto's & Illustraties

Braining the Future

Rechtenvrije foto's, tenzij anders vermeld

Datum

26 februari 2026

Status

Definitief

www.brainingthefuture.nl